

12-9-92

Gebroken vriendschappen gevolg van eerste saneringsoperatie

Afgraven gifgrond zaait verdeeldheid in Budel

DOOR JACKY STROUCKEN

BUDEL - Budel-Dorplein ligt op een steenworp afstand van Weert. Het dorpje dankt zijn naam aan de gebroeders Emile en Lucien Dor, die precies honderd jaar geleden hun oog lieten vallen op het ongerepte heidelandschap in De Kempen voor de vestiging van hun zinkfabriek, die nu Budelco heet. Het bedrijf floreerde en de gebroeders Dor zorgden goed voor hun werknemers. Rond de fabriek bouwden de Belgische ingenieurs huizen, een schooltje, een kerk, een winkel, een wasserij en een sociale ontmoetingsruimte, die nu nog steeds 'De Kantine' wordt genoemd. De inwoners van Budel-Dorplein vormden praktisch één grote, zorgeloze familie. De fabriek zorgde voor hen van de wieg tot in het graf.

Met dezelfde eensgezindheid keerden de dorpsbewoners zich enkele jaren geleden tegen de saneringsplannen van de provincie Noord-Brabant en het ministerie van VROM. De Budelnaars wilden geen afgegraven tuinen. Ze woonden immers al twee generaties lang rond de zinkfabriek en niemand had ooit last gehad van de met metalen vervuilde bodem. Sterker: ze aten ervan. Ze teelden eigen groenten in hun moestuinen en ze werden er allesbehalve ziek van. Gezamenlijk togen de Budelco-arbeiders naar het provinciehuis om met spandoeken duidelijk te maken dat autoriteiten het geld voor

een grootscheepse saneringsoperatie beter elders konden besteden. Een Stichting tot Behoud van Tuinen werd opgericht.

Aan de gezelligheid en de harmonie onder de bewoners van het oorspronkelijke Budel-Dorplein kwam twee jaar geleden abrupt een eind. De provincie was de protesten van de arbeiders beu en bood hen schadevergoedingen van 13 tot 36 duizend gulden, wanneer ze hun tuinen lieten afgraven. Op vier doorzetters na zwichtten 49 inwoners voor het geld. De meest trouwe aanhangers van de Stichting tot Behoud van Tuinen gingen plotseling overstag voor de rooskleurige vooruitzichten. De sfeer in het dorp is sindsdien niet best. Buren, die jarenlang bij elkaar over de vloer kwamen, hebben hun vriendschappen afgebroken. Het dorp is verdeeld in groepen voor- en tegenstanders.

De tweede fase van het saneringsplan staat nu voor de deur. Gezamenlijke protesten zijn er niet meer, maar bij 'voortrekker' Adriaan van der Wal hebben zich wel al een tiental tegenstanders van de afgravingen gemeld. „Ik ga naar de Raad van State en ik laat me een machtiging geven voor die mensen. Het heeft toch geen zin meer om gezamenlijk acties te ondernemen. Ieder moet maar voor zichzelf uitmaken wat 'ie doet. Mijn standpunt is bekend.”

De secretaris van de Stichting tot Behoud van Tuinen heeft

zich de afgelopen tien jaar intensief beziggehouden met de problematiek van de gifgrond in Budel-Dorplein. Stapels met onderzoeksrapporten, wetboeken en correspondentie sieren zijn salontafel. Cijfers, die volgens hem aantonen dat afgraving niet nodig is, zijn met een gele stift gemarkeerd en tussen de bladzijden, waarop volgens hem de meest verbazingwekkende conclusies worden getrokken door overheden en deskundigen, zitten Post-it-briefjes.

„Het meest frustrerende is eigen-

lijk dat onze argumenten altijd gewoon van tafel zijn geveegd.

We hebben een nieuwe onderzoeksmethode aangedragen, die duidelijk maakt hoe het lichaam reageert op bepaalde metalen. Daar had het ministerie geen interesse in. Maar, uit dat onderzoek blijkt onder meer dat zink gezond is. Neem de firma Organon uit Oss. Die produceert jaarlijks miljoenen zink-pillen. Heel Amerika slikt zink. En voor ons zou het ongezond zijn? Laat ze dat maar eens bewijzen.”

De Stichting tot Behoud van Tuinen hoopt overigens nog op een nieuwe saneringsmethode, die het afgraven van tuinen overbodig maakt. „Er is een saneringsmethode, die via elektrische stroom alle metalen uit de bodem haalt.” Van der Wal legt de methode uit, die veel overeenkomsten vertoont met acupunctuur. „Je steekt pinnen met elektrische stroom in de grond, die de metalen oplost door ionisatie.” Een eindeloze stroom van technische uiteenzettingen volgt. En dan komt Van der Wal

toch weer te spreken over de eigenaren van gesaneerde tuinen.

De eerste saneringsronde zit hem kennelijk na twee jaar nog dwars. „De provincie heeft 1.1 tot 1.4 miljoen schadevergoedingen uitbetaald. Dat is toch te gek om los te lopen. Maar ja, wie zou daar niet van profiteren. We zijn hier ook niet zo rijk natuurlijk. Sommigen hebben een nieuwe auto gekocht, maar daar wordt niet over gesproken. Alles wordt nu doodgewegen. Maar, ik ga door”.